

בלבבי משכן אבנה

USA 718.521.5231

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245

דע את ביטחונך ביטחון עצמי

האיזון ביחסים בין ה-אני לסביבה

כאמור, לא נוכל לתת פתרון שלם למציאותה של סתירה זו כל עוד אנו בגלות, אולם נציע פתרון חלקי.

בשעה שברור לאדם בדעת דקדושה על פי התורה כי הוא נתון במצב בו מדין הלכות דרך ארץ, מחובתו שלא לשנות ממנהג המקום, ועל כן קיים הכרח שהוא יפעל פעולה חיצונית כלשהי שאינה עולה בקנה אחד עם ה-אני הפנימי שלו. ואם כן, זוהי חובתו בשעה זו, לפעול שלא על פי מי שהוא, אלא לפעול באופן שיותר מתאים לכללי ההתנהגות הסביבתיים המקובלים. אולם בזמן שהוא פועל את אותה פעולה החיצונית וזרה לאני שלו, האדם אינו נותן לתנועה החיצונית להחליש ולהכהות ולטשטש את ה-אני. אלא הוא מעצים ומחדד את האני מבפנים, בעודו פועל להיפך מבחוץ בלבד. אולם הוא אינו מעצים את האני כהתנגדות, אלא כפעולת מנע שלא תיווצר כהות חושים, שתאבד את הזהות העצמית.

כל אחד מבין כי אילו הוא היה שוה לבדו לתקופה מסוימת במדור הרחק מהישוב - במדבר או על הר מבודד, הוא היה נוהג ופועל בצורה שיותר מותאמת לאני שלו, הוא היה משוחרר מהשיעבוד להתאים את הנהגותיו למוסכמות החברתיות החיצוניות לו. האני שלו היה מקבל חירות וחופש גמורים להביא את

דע את שמחתך. שורש השמחה בתיקון החטא. פרק ו'

כח העיגול

פורים מתחיל מאותו מקום, שנקרא קריעת ים סוף. יציאת מצרים היא מדין הכאת בכורות. זה שייך לראשית. קריעת ים סוף יסודה, מאותו מקום שהם נכנסו, הם יצאו, כידוע מדברי רבותינו. מה ההבדל, קריעת ים סוף מבררת שאין פה. על דרך שנאמר (בבא בתרא טז, ב) אבל שאין לו פה, מחמת שהוא עגול. כמו שנאמר (תהלים לז, ז) דום לה' והתחולל לו, ואמרו חז"ל (גיטין ז, א) דום לה' והוא יפיל חללים לפניך. ח"ש הוא גימטריא היום ומחר, חש הוא מלשון שתיקה כמ"ש חז"ל (חגיגה יג, ב) עיתים חשות, זה המציאות של פורים שמצרף היום למחר.

נאמר במגילה (אסתר ב, כ) אין אסתר מגדת את עמה ואת מולדתה, לכן היא נקראת אסתר, שהיא מסתרת דבריה (מגילה יג, א). משם בעצם שורש כל ההצלה כולה. מה עומק הדבר שהיא לא מגדת, מאותו מקום שנאמר: לא עת תפילה לבטל את הפה רע, שלא יהיה פה, מאותו מקום אין אסתר מגדת. אז מה היא מגלה, דבר שאין לו פה. דבר שאין לו פה, הוא עגול. לכן עדשים אוכלים אבלים, עגול, ביצים. זה נקרא אסתר שאין לה פה. איפה מתגלה שאין פה, בקריעת ים סוף. מה מתגלה בדבר שאין לו פה, שמה מתגלה המהלך, שהדבר שונה וחוזר. זה העומק של יום לשנה.

לפי זה מבואר מה שנאמר (אסתר ד, יא) ואני לא נקראתי לבוא אל המלך זה שלושים יום. עומק הדבר, אני לא באה אל המלך מתפיסה שנקראת שלושים יום. מתפיסה שנקראת חודש, מתפיסה של יום לחודש, וחודש לשנה. לא עם המהלך הזה אני באה אל המלך. אין לי את התפיסה הזו. אלא מה התפיסה שלי, בת בתה של שרה, שמלכה קכ"ז שנים, שזה מדין שנים, זה לא מדין שלושים יום.

על כן היא אומרת בסעודה היום, יבוא המלך והמן היום, למחר אעשה כדבר המלך. למה רק למחר, אחרי שאני אצרף את המחר להיום, אז היא כבר עברה את המערכת של השתיקה, מכאן ואילך הדיבור מתגלה ממקום לגמרי שונה. שם נאמר (אסתר ח, ג) ותדבר לפני המלך, לפני מלכו של עולם.

יזכה אותנו הבורא, שנזכה לשמחה שלימה, **אמן**.

ביטול האנוכיות

ההבנה של החיים, היא מאוד ברורה. כל אדם ואדם שבא לעולם, יש לו אני. והאני שלו חוצץ מפני הקב"ה. האני שלו עומד בין ה' לבין. ואם הוא מקטין את אותו אני, הוא מרגיש את מציאות הבורא יתברך שמו, שקיימת כאן. אך אם הוא לא מקטין את אותו אני, וקל וחומר אם הוא מגדיל את המציאות שלו, אזי לאט, לאט מציאות הבורא יתברך שמו, אין לה מקום. כלומר, היא לא מתגלה.

הדברים הם כל כך פשוטים, אך הם על דרך שכותב המסילת ישרים כידוע בתחילת הספר, "החיבור הזה לא חברתיו ללמד לבני האדם את אשר לא ידעו, אלא להזכירם את הידוע להם כבר ומפורסם אצלם פירסום גדול. שכפי רוב פרסומם וכנגד מה שאמתתם גלויה לכל, כך ההעלם מהם מצוי מאד" ע"כ. דברים אלו הם רחוקים מהחיים אצל רוב בני אדם, אבל הם פשוטים מאוד.

אדם יכול לקיים מצוות וללמוד תורה, כל אחד לפי ערכו. אבל ככל שהוא לומד תורה, הוא הרי נהיה יותר גדול. וככל שהוא מקיים מצוות הוא נהיה יותר בעל מעשים. אם כן מה פעלו התורה והמצוות שלו? אדם עוד יותר גדול. אך ככל שהוא יותר גדול, הוא נהיה יותר קטן. כי הקב"ה פחות נגלה אצלו. ואדרבה מבוארבחו"ל(זוהר ח"גקסח, א), ובדברי רבותינו, שככל שהאדם יותר גדול, הוא בעצם יותר קטן. וככל שהוא יותר קטן, הוא יותר גדול.

אדם יכול לעמול שנים בתורה, בקיום מצוות, בחסד, אפשר להוסיף שמה הכל, אבל לשם מה? להגדיל את המציאות שלו. יש לו איזה דמות של איזה אדם גדול, על כן הוא רוצה להיות אדם גדול כמוהו, עד שיהיה אדם גדול בענקים. ומה זה אדם גדול לפי תפיסתו? הוא ילמד כמה שיותר תורה, הוא יתפלל בכונה, הוא מקיים מצוות, תוסיפו על זה הרבה דברים לרשימה. הכל נכון חוץ מדבר אחד, שכל הדברים האלה צריכים להביא את האדם לביטול עצמי, ולא להגדלה של עצמו.

[במאמר המוסגר, אף שאדם רואה מעשים של אדם גדול, הוא רואה מה הוא עושה, אבל הוא לא רואה איך זה נתפס אצלו בנפש. הוא לוקח את התפיסה החיצונית שלו, ומשבש את כל המהלכים הפנימיים. על דרך זה, יש אנשים שרגילים לקרוא הרבה סיפורי צדיקים, לפי שהם קראו בבעל שם טוב שאמר שזה חשוב במעשה מרכבה, על כן הם עוסקים בזה הרבה. אבל כל זה נאמר לבן אדם, שמבין מה התוכן הפנימי של הדברים. ולא מה הם עשו בלבד. כל כוח פנימי, נעלם על דרך כלל בחוץ. רק למי שיש לו עין פנימית. לב שומע, עין בוחנת, הוא רואה את הדברים, כפי שהם נקלטים בפנימיותם].

בלשון הכי ברורה והכי פשוטה, קוראים לזה לשמה. זה לשון חז"ל. מה כוונת הדבר, במובן הפשוט ביותר שנקרא לשמה, שאני עכשיו עושה מעשה, לשם מה אני עושה אותו, לתת לקב"ה כביכול מקום, גילוי. אם מה שאני עושה, זה לתת לקב"ה מקום, גילוי, הוא מתגלה. אך אם הוא עושה זאת מכל סיבה אחרת, זה דקות של בעל גאווה, שעליו אומרים חז"ל (סוטה ה, א) אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת. אנחנו לא מדברים רק על הקצה האחרון שנקרא גאווה, אלא בכל מציאות שהיא לא באה על מנת לגלות את הקב"ה כאן בבירור.

■ המשך בע"ה שבוע הבא מסדרת דע את שמחתך

שמחה במצב חסר פרק ז' ננסה קצת להתבונן בסוגיה הזאת שנקראת שמחה, בכמה וכמה פנים. מה ההבנה הפשוטה, ההבנה הראשונית שיש לאדם, כל שמחה חלה אצל האדם, בשעה שהוא יצא ממצב אחד למצב אחר, אם המצב הראשון היה מצב שאינו שלם, מצב חסר. יתר על כן אם היה לו הגדרה של גלות, והוא יוצא מהמצב החסר, למצב יותר שלם, על דרך שנאמר (תהלים קיח, ה) מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה, כשהאדם יוצא מהחסר ומגיע לגאולה במידת מה, יש לו יציאה אל המרחב. כאשר יש יציאה מהמצב החסר במידת מה, וכניסה למצב יותר שלם, הנפש בטבעה באה לידי שמחה, ועל דרך שנאמר (ישעיהו נה, יב) כי בשמחה תצאו. ככל שהמצב היה יותר חסר, וככל שהכניסה למצב החדש הוא יותר שלם, כך גודל ותוקף השמחה. היציאה למצב יותר שלם, מביאה אותו לשמחה. זה ההבנה הפשוטה ביותר, של כל חלקי השמחה שאנחנו מכירים.

ועל כן כשבאים לשמוח כאשר נגאלים, הרבה יותר ברור, הרבה יותר פשוט, זה מובן לכל נפש. [הגם שאף בזה יש עומק לפנים מעומק]. שם אנחנו מבינים את השמחה. אבל כאשר הנפש נמצאת באותו המיצר, היכן שם יכול לחול מציאות של שמחה.מהיכן שם תבוא נקודת השמחה? בזמן שהאדם נמצא כן בנקודת החסר, אם כן במה הוא ישמח.

ראשית צריך להבין, בוודאי שיש זמנים יותר קלים, ויש זמנים יותר קשים בנפש של כל אחד מאיתנו. אין לך בן אדם שלא עבר תקופות יותר קלות, ויותר קשות. כשאדם קצת מתבגר, ועובר את החיים הוא מכיר את השלבים האלו. זה לא דבר שרחוק מנפש אדם ביום יום.

מה קורה לבן אדם כאשר מגיעים ועוברים עליו יסורים, אין אחד מאתנו, שאין לו יסורים בחיים. השאלה היא כמה, מתי, ומה הסוג. והשאלה המכריעה היא, איך הוא מקבל אותם. ידועים דברי הגמרא (ברכות ס, ב) שצריך לקבלהיסורים בשמחה, מה כוונת הדבר, לקבל בשמחה, איך מקבלים יסורים בשמחה.יתרה מזאת לשון חז"ל במדרש תנחומא (יתרו טז), שיותר ממה שהאדם צריך לשמוח בשעת טוב, צריך לשמוח בשעת צרה. וודאי זה אמת, כי אלו הם דברי חז"ל. זה שצריך כתוב בחז"ל, אבל צריך להבין איך מגיעים לאותה שמחה.

וודאי שההגדרה הפשוטה, גם זו לטובה. אם הקב"ה עשה כך, סימן שזה לטובה. ואם זה לטובה, אז במה אני שמח? שאם הקב"ה כך גזר, סימן שזה טוב. ואף אני לא רואה את הטוב, אני לא מבין מה הטוב, אני מניח שגם זו לטובה, כמו שאמר נחום איש גמזו גם זו לטובה (תענית כא, א), וכל מאן דעביד רחמנא, לטב עביד (ברכות ס, ב), כיהכל לטוב. יתר על כן, אפילו אם זה לא מצד ההגדרה של הטוב, יש את האמונה. אמונה שהקב"ה מנהיג את בריותיו. ומכוח האמונה הזאת, יש מידת מה של שמחה. כל אחד לפי עומק האמונה שיש לו בנפש. זה שמחה שאם כך הקב"ה מנהיג את הדבר, אני מאמין בו. ואם אני מאמין בו, אני שמח בו. כי יש לי אמונה שהכל לטובה. יש לי אמונה שהכלמושג ממנו יתברך שמו. חוץ מזה היסורים באים לזכך את העוונות, ועל ידי כן אני אזדכך, זה ינקה לי מגיהנום, כל החשבונות האלה נכונים.אבל זה לא שמחה בעצם, להיות שמח בכל דבר שיהיה.

אך האמת היא, שעומק המהלך שנקרא יסורים בנפש האדם, הוא מה שהאדם מביא את עצמו לידי ביטול. כשהוא מביא את עצמו לידי ביטול, הוא יכול יותר להכיר את מציאות הבורא יתברך שמו.

צורך לפעול פעולה חיצונית שאינה תואמת את האני שלי, היא יחס בין מחנך לחניך. ננקוט בדוגמא בה אב שבמהותו מדתו היא מידת האהבה, וכל עניינו להכיל, לקרב, לחבק, להאיר פנים, ולהשפיע חום אהבה ורגש כלפי בנו. אך פעמים שהוא נאלץ לנהוג שלא על פי מהותו הפנימית ביחס לטובת החינוך הראוי לבנו החניך. שהרי ידוע מאמר חז"ל - 'לעולם תהא שמאל דוחה וימין מקרבת'. וכגון אם הבן חרג מהנהגה ראויה, ועל פי דעת דקדושה האב מבין כי טובת בנו שהוא ינהג בו לעת עתה ב-'שמאל דוחה'. כעת האב צריך לנקוט בפעולת ענישה כלשהי התואמת לרמת החריגה הקיצונית בה נהג הבן. האב אמנם נותר רגוע ושלי, אך מתוך ישוב הדעת הוא מסיק כי עניינה של השמאל דוחה כעת הוא לא פחות מהכאת בנו.

כאן האב מוצא את עצמו מול סתירה קיצונית - הרי מצד אחד, מהותו הפנימית הוא כל כולו אהבה כלולה לבנו בבחינת 'אברהם אוהבי', ומאוד קשה לו, וממש לא נוח ונעים לו להכות את בנו. אבל מצד שני, כעת הוא מחוייב כהוראת שעה לפעול להיפך ממהותו, הוא מוכרח לגלות בעצמו את כוח ההיפך - 'עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה', כי פעולת הכאת הבן ביחס למהותו היא בבחינה זעירא של 'עקידה'. אילו האב יתעלם מהסתירה ויפעל פעולה שטחית של הכאה. העוצמה של חווית ההכאה, פעולה קיצונית החמורה של 'שמאל דוחה', תפלוש פנימה אל הנפש תערער ותטשטש את זהות ה-'אני' של האב - את מידת האהבה, והיא אף עלולה לגרום לחוסר יציבות. ועם כל תנועה סותרת נוספת כדוגמת זו שתארנו, ה-'אני' של האב ילך ויחלש ילך ויתכסה, יעלם ויקבר יותר ויותר. ממילא חוסר היציבות גובר והביטחון העצמי השורשי הולך ויורד. ■ המשך בע"ה שבוע הבא

מסדרת דע את ביטחונך

כורח של דרך ארץ. העצמה זו נותנת לו ביטחון חוסן תוקף וחוזק, כך שאין לפועל החיצוני כוח להכהות את האני הפנימי שלו אפילו כהוא זה.

כל אדם שעדיין לא זכה להעמיד עולם פנימי תקיף יציב וברור, יודע וחווה בעצמו כי התפיסה החיצונית חזקה מאוד, פולשת אל פנים הנפש וכובשת אותה בקלות. על כן, צריך להיות ברור כי כאשר אנו מדברים על כך שיש להעמיד חוסן פנימי על ידי העצמת ההכרה והחוויה של אני מי שאני, לא מדובר בהעלאת זכרונות על רשימות שהאדם ערך לעצמו מי הוא ומה הן תכונותיו החזקות, ולא מדובר במחשבות רוחפות הפורחות ועוברות - מיהו האני שלי.

בזכרונות ומחשבות קלושות אלו לא יהיה די בכדי להגן על העצמיות מפני תוקף הפעולה המעשית החיצונית. העצמה עליה אנו מדברים עניינה מחשבה

המעוררת גילוי של אומץ לב פנימי חזק ותקיף מאד מאד. הפעולה החיצונית ההכרחית מתבצעת תוך מודעות גמורה להשפעות הסותרות שלה על נפשי הייחודית, העלולות לגרום כהות. ובמידה וסתירות אלו הולכות וגוברות ומכחישות את הפנימיות, יש לעצור ולחשב מסלול פעולה מחדש. ואז - או שמצליחים להעצים את האני כנגד הכוחות הסותרים אותי, או שחודלים וחוזרים למקום מבטחים ושם מחשבים את המשך הצעדים מתוך שיקול בישוב הדעת.

אחת הדוגמאות היותר עדינות ביחס של

עצמו לביטוי בצורה מושלמת. אולם כיוון שאת רוב ככל חיינו אנו חיים במעטפת סביבתית שמאלצת אותנו על פי דין להתנהג בהתאם. ואם כן, כל אדם מוצא את עצמו באין ספור מצבים בהם נפשו חסומה ואינה יכולה לצאת מהכוח אל הפועל מחמת השיעבוד החברתי החיצוני.

אולם כמבואר, הגישה הבריאה והנכונה הינה לחיות בישוב ושם לפעול בצורה מאוזנת וממוזגת ביחס שבין האני לחברה. כל הזמן האדם עמל ליסד לבנות ולחזק עוד ועוד את ההכרה הפנימית שלו על עצמו,

להיות מודע היטב לאני שלו, למי שהוא באמת. בפעמים הרבות שהוא נדרש לפעול פעולות חיצוניות שאינן תואמות את האני שלו, הוא נזהר שלא לצאת מתוך עצמו ולשעבד את כל כולו לדרישות החיצוניות. הוא נשמר שלא לתת לפעולה החיצונית שמהותה תנועה הפכית לתכונותיו האישיות לחדור פנימה ולטשטש את זהותו העצמית. אלא להפך,

הוא מצמצם את השפעתה של הפעולה החיצונית על פנימיותו עד למידה הנמוכה ביותר שהוא יכול. כך שטרם גישתו לפעול פעולה הפכית זו, הוא מעצים בתוקף פנימי נורא את האני שלו, הוא מחדד את ההכרה מי אני ומה אני הולך לפעול - אני כך, והפעולה שאני מחוייב בה או שראוי ונכון לנקוט בה כעת בגדרי תורה הינה פעולה הפכית למהותי הפנימית. אמנם בחיצוניות אני הולך לעשות מעשה שאינו לפי האני שלי, ואולי אף להפך ממני, אך הפעולה אינה חוצה את גבול החיצוניות פנימה. אני נשאר אני מי שאני, ובחוץ אני פועל בהתאם לפי הצורך והעניין מתוך

כל אדם שעדיין לא זכה להעמיד עולם פנימי תקיף יציב וברור, יודע וחווה בעצמו כי התפיסה החיצונית חזקה מאוד, פולשת אל פנים הנפש וכובשת אותה בקלות.

אברים מן הכבש ולמזבח - כשהיו מוליכין האברים מבית המטבחים ולא היו מוליכים אותם למזבח, אלא נותנים אותם מחצי כבש ולמטה במזרח (עיין סוכה, נד, ע"ב). ומפייסין פייס אחר, מי מעלה אותם ממקום הנחתן בכבש למזבח. והיו עושים כן משום ברב עם הדרת מלך, עכ"ל. אולם ר"א בן יעקב ס"ל דלאו אורח ארעא שהולך וחוזר (כמ"ש יומא, כו, ע"א), דמיתחזי כמאן דטריח ליה מילתא. ועיין רמב"ם (תמידים ומוספין, פ"ו, ה"ג, וה"ה).

והבן שתחלה מעלים הכהנים כל אחד אבר למקום חצי הכבש, וכלשון הרמב"ם שם "וכל אחד ואחד" מעלה אבר שזכה בו לכבש, ונותנין אותו מחצי כבש ולמטה. וזה כתב בהלכה ג'. ובהלכה ה' כתב, ואח"כ מעלה "זה שזכה" באיברים את האברים מן הכבש למזבח, עכ"ל. והיינו שתחלה יש "רבים" שמעלים אברים "רבים" לחצי הכבש. ואח"כ יש "יחיד" שמעלה האברים למזבח. ועי"ז מחבר את האברים יחדיו. ויתר על כן, במזבח עצמו מתאחדים האברים ועולים לגבוה. וזהו גדר העלאת אברים, להעלותם מריבוי אברים לאחד, ודו"ק.

וז"ל הרשב"א (שו"ת הרשב"א, ח"א, סימן עט) והכי אמרינן בפייסות ביומא פ"א (כד, ע"ב) למה מפייסין וחוזרין ומפייסין, כלומר למה נאספין ארבעה פעמים ביום, ייפסו כולם באסיפה אחת. א"ר אסי א"ר יוחנן, כדי להרגיש כל העזרה כולה, שנאמר (תהלים, נה, טו) אשר יחדיו נמתיק סוד בבית אלקים נהלך ברגש. וכן העלאת אברים לכבש, ואח"כ מפייסין מי מעלה מן הכבש למזבח, משום הרגש עזרה, שמתפרדין חוזרין ומתאספין, משום שתהא הרגשה בעזרה, עכ"ל. והבן שעיי"ז שחוזרין ומתאספין אינו רק איסוף של הכהנים, אלא עיי"ז מאיר אור ההתאספות, ומאסף אף את האברים עצמן, כנ"ל.

ועיין אוצר החיים (אחרי מות, מצוה קפז) וז"ל, העלאה שעולין ונתייחדין גם המערכות שהם חיילין דשכינתא, ולכן העלאת אברים אף בלילה כשר, עיי"ש בהרחבה. ועיין בהרחבה בתורת העולה לרמ"א (ח"ג, פרק טז) ביאור פייסות אלו בפנים אחרות.

והנה אחר העלאת האיברים היו נושאים את כפיהם, שנאמר וירד מעשות החטאות ועולה וגו' וישא אהרן את ידיו אל העם ויברכם, וכמ"ש הרמב"ם (שם) ובסמ"ג (מצוה קצא). והיינו בנשיאת כפיים מעלים הידיים לראש, והכל עולה ונכלל בראש, כמ"ש בשבת שסך ראשו תחלה שהוא מלך באיברים. ולכך בקורבנות מקריבים הראש והפדר תחלה, ראש דייקא, ודו"ק. עיין יומא (כה, ע"ב) מנין לראש ופדר שקודמין לכל האברים - ראש קרב ברישא. ואברים ופדרים סוף עבודה דיממא, כמ"ש (שם, כז, ע"ב). וסופו נעוץ בתחילתו, ודו"ק, שמאחד ומחבר הכל, וחוזר וכוללם לראש.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שבת, סא, ע"א – והרוצה לסוך כל גופו סך ראשו תחילה, מפני שהוא מלך על כל אבריו. ובפסקי רי"ד על אתר כתב וז"ל, והרוצה לסוך כל גופו סך ראשו תחלה, מפני שהוא "תחילה" לאיברים, עכ"ל. וביאורו ע"פ מ"ש (סוטה, מה, ע"ב) מהיכן הולד נוצר, מראשו. (ועיין ילק"ש, שמואל, א, רמז פג, שצר כולו יחד. וזהו בבחינת כלל ופרט, ודו"ק). וכן בשעת לידת האדם דרך האדם להוציא ראשו תחלה. עיין בכורות (מו, ע"ב) הוציא ראשו אע"פ שהחזירו, הרי זה כילוד. וכן לגבי כריעה וזקיפה אמרו (ברכות, יב, ע"ב) רב ששת, כי כרע, כרע כחיזרא. כי קא זקיף זקיף כחיזרא. ופרש"י זקיף כחיזרא - בנחת, ראשו תחלה ואח"כ גופו, שלא תראה כריעתו כמשאוי. כחיזרא - כנחש הזה, כשהוא זוקף עצמו, מגביה הראש תחלה ונוקף מעט מעט, עכ"ל. ודייקא שע"ז כתיב גבי נחש הוא ישובך "ראש", ודו"ק. שמכהו בזמן ובבחינה שזוקף ראשו.

וכתב רש"י (ספר הסדרים, סימן יח) וז"ל, היה כופף ראשו תחלה, דכתיב הלכוף כאגמון ראשו. וכן הוא בסידור רש"י (סימן לב), ובמחזור ויטרי (סימן כג). ועיין שו"ע או"ח (קיג, סעיף ו), ובגר"א (שם). אולם יעויין בשער הכוונות (דרוש ב' דעמידה) שכתב להיפך, שתחלה גופו ואח"כ ראשו. והובאו הדברים באמרי נעם על ברכות שם, שהכריע כדעת האריז"ל.

ובבן איש חי (וישלח, אות יז) כתב וז"ל, כשלושב מלבושיו ילבש על ראשו תחלה, עכ"ל. ומקור דבריו לכאורה סוגיא דידן. ויש לעיין מצורת וסדר לבישת הכהנים את בגדיהם, ואכמ"ל.

ומצינו כן אף "בבהמה". וז"ל המאירי (חולין, צג, ע"ב) המנקר את הבשר, מתחיל בראשו ומחכתו ומוציא המוח, ומעביר הקרום שעליו וכו', עיי"ש. ועיין טור (יו"ד, הלכות דם, סימן סה). ובשו"ע שם (סעיף יד). וכן בהקרבנות בהמה אמרו (יומא, כה, ע"ב) מנין לראש ופדר שקודמין לכל האברים - ראש קרב ברישא.

ומצינו בדיני כתיבת תפילין שכתב הרמ"א (הלכות תפילין, סימן לב, ס"א) וז"ל, ולכתחילה יכתוב של יד קודם של ראש. וכתב שם הט"ז, הטעם מדכתיב והיו שיהיו נכתבין כסדרן. אולם יעויין בפמ"ג שם (א) וז"ל, אבל הב"ח כתב (בריש סימן לא, א, ד"ה ומ"ש כל) דמטור שם משמע דשל ראש קדושתו חמורה, יכתוב קודם, עכ"ל. וכן הוא בעטרת זקנים (שם). ובבאר היטב (שם) בשם האריז"ל. ועיין שו"ת דברי יציב (או"ח, סימן טז).

יומא, כו, ע"א – והרביעי (פיס), חדשים עם ישנים, מי מעלה אברים מן הכבש למזבח. ואמרו (תמיד, פ"ה, מ"ב) ר"א בן יעקב אומר, המעלה אברים לכבש, הוא מעלה אותן ע"ג המזבח. ושם (פ"ג, מ"א) אמרו, מי מעלה אברים למזבח, בראש, והרגל, ושתי הידיים, העוקץ, והרגל, החזה, והגרה, ושתי דפנות, הקרבים, וכו'. ועיין רמב"ם בפירוש המשניות (יומא, פ"ב, מ"ב). ועיין תפא"י (מדות, פ"א, אות ב').

וכתב הרע"ב לשיטת חכמים (יומא, פ"ב, מ"ד) וז"ל, מי מעלה

אדמה, גבי קן בראשו של אדם), ובבעל חי עיקר העמל לצורך הטרף נגלה בנמלה, נל-מה. ועיקר כח עמל הפרנסה אצל זבולון, זבון-לן. ונתקן אף בנפתלי, שהוא שבע רצון. נפתלי, נל-פתי. והן מצד רגליו שנוגעים תדיר בקרקע. ולצורך תיקון חיבור הרגלים לקרקע, לאדמה, ניתקנו המנעלים, נעל, ע-לן, שעל ידם האדם נפרד ברגליו מן הקרקע.

ושורש התיקון במקום ביהמ"ק, העשוי מלבנים, לן-ביה, הנקרא בית מלוני, לן, כנ"ל. ונקרא לבנון, לן-בון, שמלבין עונותיהם של ישראל בכלל, כמ"ש חז"ל, ובפרט "מלבין" ומתקן את הלן עצמו. והלבנה זו נגלית בעיקר ביוה"כ שמלבין השני. בבחינת לפני ה' תטהרו, לפני, לן-פי. וכן נגלה בקטורת, בלבנה, לן-בה. ואזי ע"י המיתוק נמשך שפע נקי ולבן מן השורש, ועיקר המשכה זו מהשלחן, שח-לן, שמשלח השפע לכל העולם.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

שטן עמה. שפיתה אותה לאכול מעץ הדעת, אילן דקלקול היפך דתיקון, כנ"ל. ואזי נתגלה הקלון, קו-לן, כמ"ש "ויתבוששו". ונקנסה עליהם מיתה, כמ"ש "ביום אכלך ממנו מות תמות", כליון, כיו-לן. ועי"ז נעשה שורש הפירוד בין זכר ונקבה, בין אדה"ר לחוה, ונעשה שורש לאלמן ואלמנה, אם-לן. (והבן מאוד, שספר רות נגלה ב"מחלון", מחו-לן, ו"כליון" קלקול האלמנות כי רדפו אחר המזון. וכן נגלה אח"כ בתיקון ב"שלמון", שמו-לן. ואכמ"ל). והבן מאוד ששורש האלמנות נעשה משורש בריאת "האם" הראשונה ע"י מעשה של לן, תרדמה, כנ"ל. וכל זה נעשה ע"י פיתוי הנחש, שהיה נוכל, כו-נל. ע"י לשון הרע, לשון, שו-לן. ואזי במקום שתהא ירידה לצורך עליה, נעשה נפילה, נפל, פ-נל, ללא עליה, ונצרך עבודת האדם לעלות.

ועי"ז נתהפך לבן כנ"ל, לנבל, נבלה, וזהו כל גופו הנקבר באדמה במותו. ואף בחייו מצורף לאדמה, הן מצד בזעת אפיק תאכל לחם (ועיין חולין, קלט, ע"ב, שאדם גופיה

תצוה | ל-ן שלחן, שח-לן. הנה בשורש, הוא בחינת לבן, לב-ן, כנודע, ל"ב נתיבות חכמה, וכן נ' שערי בינה. ובעומק, ל-ן, היינו שהכל ל-שער הנו"ן. והיינו שכל הבריאה כולה בתהליך להגיע לשער הנו"ן. וזהו אילן דתיקון, אי-ל-ן. והיינו אי, אי - להיכן הולך הכל, ל - נו"ן, כנ"ל. וזהו בחינת עץ החיים. וזהו מדרגת לעת"ל, סעודת לויתן, תיו-לן, והיינו כאשר לבסוף, תיו"ן, כבר הכל חזר לשער הנו"ן.

והנה תנועת השפעה מלעילא לתתא נקראת נחל, ח-נל, שפע היוצא ממקורו להגיע לתכליתו. וזהו בחינת יזל מים מדליו, נזל, ז-נל, בחינת מזל. וכן בחינת סלון, סו-לן. והיינו שתחלה הוא עליון, עיו-לן, ויורד לתתא לגלות שער הנו"ן.

אולם פעמים זו בבחינת "ירידה" לצורך עליה, וזש"כ ויפל ה' אלקים תרדמה על האדם וגו', לצורך יצירת האשה שתשוב אליו. תרדמה, לינה, לן, וזהו "ויפל", ירידה. ונטל, ט-נל, הקב"ה את הצלע מן האדם לצורך בריאת האשה. ואמרו חז"ל, שנברא

אלחנן	אלמנה	אלמוני	אלנתן	אלקנה
דניאל	חניאל	חנמאל	חננאל	ינהל
נחל	אלון	יתניאל	כלבנה	לבנון
שלמן	נבל	מלונה	שלון	לבונה
לבינה	פלמוני	נמואל	נפל	לענה
עתיאל	צלמנה	שולחן	מלינים	מנהל
מנעליו	נופל	נבל	קלשון	נזל
נוכל	נמלה	נחלה	נחליאל	נטל
נמואל	נקלה	נעל	נפל	נפלאות
נפתלי	פנואל	נתנאל	פלנאסר	צלמון
סנבלט	שלמנים	צלמנע	נמואלי	שלטון
שלמנאסר	נחילות	אשקלון	אלנתן	לבנה
מנעול	צלפוני	נחשל	חניאל	נפילים
שילוני	חלונים	עליון	נעיאל	לבני
הגלינים	לשון	נהלאה	בצלמון	נעל
סנבלט	לפני	נאלח	העליון	אליצפן
ונתנאל	אילון	אלון	ולכן	בלאדן
אילן	אלצפן	אלנתן	עליון	גולן

כתר

נזיר אלקים אני, אמרה השתא ודאי קושטא קאמר.
ועוד. גבורה - יראה. אלץ ר"ת אשר צפנת ליראך (תהלים, לא, כ).

איתא ברש"י (סוטה, ט, ע"ב) ותאלצהו, לשון דוחק ומצוקה. מצוקה, שורש מצק, אותיות קמץ, ניקוד הכתר כנודע. כי כל מצוקה היא בבחינת קמיצת הדבר.

תפארת

שמש. ושמשון נקרא ע"ש שמש כמ"ש (סוטה, י, ע"א). ועליו נאמר (שופטים, טז, טז) ותאלצהו. אלץ, א-צל. צל המס-תיר את הארת החמה. ואשתו נקראת דלילה. ד-לילה. זמן הסתרת החמה. ואמרו (שם) וא"ר יוחנן שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר, כי שמש ומגן ה' אלקים, וכו', מעין שמו של הקב"ה, מה הקב"ה מגן על כל העולם כולו, אף שמשון מגין בדורו על ישראל.

ועוד. מדת האמת. ואמרו (סוטה, ט, ע"ב) ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו, מנא ידעה, א"ר חנין א"ר, ניכרין דברי אמת. וכו', אמרה השתא ודאי קושטא קאמר.

וכן יעקב בירר את חלקי הקדושה אצל לבן. וכתוב (ברא-שית, ל, לו) את צאן לבן, ר"ת אלץ. שעשה כן באופן של אלץ, "אכלני חרב ביום וקרח בלילה". וקיים בעצמו מש"כ (שם, לא, לח) צאנך לא אכלתי, ר"ת אלץ.

נצה

אמרו (סוטה, י, ע"א) וא"ר יוחנן, בלעם חיגר ברגלו אחת, וכו', שמשון חיגר בשתי רגליו. וכשם שבלעם נעשה חיגר כי לחצתו האתון לקיר, כן שמשון נעשה חיגר מכח אשתו שנאמר ותאלצהו. שכשם שבלעם בא על אתונו והיא כאשתו והיא עשתהו חיגר, כן שמשון עם אשתו. ואמרו (שם, ט, ע"ב) שבשעת גמר ביאה נשמטת מתחתיו, והיינו כאשר כרע בין רגליה עשתה לו כן ע"י רגליה וזה גרם לרגליו שילחצו.

הוד

דן ידן כאחד שבטי ישראל קאי על שמשון, כמ"ש (סוטה, י, ע"א). ו"כאחד", לפי פירוש אחד, היינו יהודה. הוד-יה. והבן שכאשר מאלצים אדם מוכרח להודות.

יסוד

איתא באלשיך (שופטים, טז, טז) וז"ל, שהיתה נשמטת מתחת תיו בעת תשמיש לשיטיל זרע לבטלה, כמ"ש (סוטה, ט, ע"ב) שזה אמרו ותאלצהו, עכ"ל. ואמרו (שם, י, ע"א) ויגדל הנער ויברכהו ה', במה ברכו, אמר רב יהודה אמר רב, שברכו באמתו, אמתו כבני אדם, וזרעו כנחל שוטף.

חכמה

חכמה, כח-מה. ואמרו (סוטה, ט, ע"ב) תניא רבי אומר, אילמלא נקרא שמה דלילה ראוויה היתה שתקרא דלילה, מפני שדילדלה את כחו.

בינה

כתיב (שופטים, טז, טז) ותאלצהו, ותקצר נפשו למות, ויגדל לה את כל לבו. לב מבין - בינה. ואמרו (סוטה, ט, ע"ב) דלי-לה, דילדלה את לבו.

דעת

דעת דקדושה משה, וכנגדו דעת דקלקול בלעם. והמתנגד למשה וחולק עליו קרח. וכתב הרמב"ן (במדבר, טז, א) והנ-כון בדרש, שכעס קרח על נשיאות אלצפן כמאמר רבותינו (תנחומא, קרח, א). והנה אותיות אחרי אלץ, במ"ק, גימט' בלעם. ואמרו (סוטה, י, ע"א) ואר"י, בלעם חגר ברגלו אחת היה, שנאמר וילך שפי. שמשון חיגר בשתי רגליו היה, שנא-מר שפיפן עלי ארח. ומכח בלעם אלצה אותו דלילה אשתו. והבן.

חסד

חסד - זריזות כמ"ש באברהם, זריזותא דאברהם קמ"ל. אלץ, אצ-ל. לשון רץ-ל. ועיין מנחת שי (שופטים, טז, טז) ותאלצהו, במקצת ספרים הלמד בדגש, וברוב המדויקים רפה. עיי"ש.

ועוד. תאוה. איתא ברש"י (סוטה, ט, ע"ב) ותאלצהו וכו' בשעת גמר ביאה, תאות אדם מרובה.

גבורה

אלצפן, אלצ-פן. בחינת גבורה צפונה בצפון. ועיין רבינו בחי (במדבר, ו, ג) וזהו לשון ותאלצהו, שיחזור למדת הדין. וכתוב (דבה"י, יב, ט) אנשי צבא למלחמה, ר"ת אלץ.

ועוד. שם אלקים בגבורה. ואמרו (סוטה, ט, ע"ב) ותרא דלי-לה כי הגיד לה את כל לבו, מנא ידעה וכו', אביי אמר, ידעה בו באותו צדיק דלא מפיק שם שמים לבטלה, כיון דאמר

יחידה

אמרו (סוטה, ט, ע"א) וא"ר יוחנן, שמד שון דן את ישראל כאביהם שבשמים, שנאמר דן ידן עמו כ"אחד" וגו'. כיחידו של עולם.

ועוד. אלץ נכתב פעם אחת בלבד בתנ"ך. ועיין רש"י (שופטים, טז, טז) ותאלצהו, דחקתו, ואין לו דמיון, עכ"ל. ודע שכל דבר שאין לו דמיון במקרא הוא יחיד, בחינת יחידה. ועיין רבינו בחיי (בראשית, מט, יז) שלא היה שמשון נלחם כנגד אויביו כשאר המלכים או השופטים בחיילות רבות, רק לבדו יוצא עליהם פתאום כצפעוני היוצא ממארתו.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

ועוד. אלץ, א-לץ. בחינת רוח דקלקול, ליצנות. ואמרו (סוטה, ט, ע"ב) והוא יחל להושיע את ישראל, אמר רב חמא בר חנינא, הוחל שבועתו של אבימלך, דכ" תיב אם תשקור לי לניני ולנכדי. והיינו שפולשתים היו ליצנים, כמ"ש חז"ל "ליצני הדור", שהיו מפלשתים, וע"י הליצנות מבטל ומחלל הדבר.

נשמה

כתיב (איכה, ב, יח) צעק לבם אל - ה', ר"ת אלץ, כי מכח הנאלצות צועקת נשמתם מתוך לבם אל ה'.

חיה

שורש למדרגת בעל חי - חיה. ועיין רמב"ם פירוש המשניות (ב"ק, פ"א) וברדלס הוא החיה הנקראת בלשון ערבית אצלבע. אלצ-בע.

ועוד. יסוד, ציון. וכתוב (תהלים, קמו, י) לעולם אלהיך ציון, ר"ת אלץ. ובקל" קול כתיב (משלי, כד, כד) אמר לרשע צדיק, ר"ת אלץ, כי ע"י אילוץ אומר כן.

מלכות

שכינה. אמרו (סוטה, ט, ע"ב) דילדלה את מעשיו, דאיסתלק מיניה "שכינה", דכתיב והוא לא ידע כי ה' סר מעליו.

נפש

מעשה. אמרו (סוטה, ט, ע"ב) דלילה, דילדלה את מעשיו.

רוח

עיין רבינו בחיי (במדבר, ו, ג) קרי ביה ותאלצהו, והוא מניעת האצילות, שנס" תלקה ממנו רוח נבואה, לפי שכח ה' סר מעליו.

עצמי

בחניות הספרים בארץ

מילון ערכים בקבלה • טעמים

חיים (ש"ח, פ"א, מ"ת) וז"ל, בשם ס"ג יש טנת"א, והטעמים נחלקים לגי חלוקות, שהם אח"פ, עכ"ל. ושם ס"ג טעמים שלו באח"פ, והם נגלים לתתא בבריאה, כ"כ שם, ובמבוא שערים (ש"ב, ח"ב, פ"ל) וז"ל, והרי שהטעמים הכוללים מאירים באצילות, וטעמים דס"ג בבריאה, עכ"ל. והבן ששורש טעמים דס"ג, בטעמים הכוללים, שם ע"ב. ובפרטות ס"ג דע"ב, שורש לע"ב דס"ג, ודו"ק, ובפרט בסוד החלפת אורך בעובי, כיסוד הרש"ש, כנודע.

והנה לצורך הוצאת שם ב"ן ושם מ"ה לחוץ, נעשה זוג ע"ב וס"ג, דא"ק, טעמים דע"ב עם טעמים דס"ג. כמ"ש בעץ חיים (ש"ה, פ"א, מ"ת) וז"ל, והנה רצה המאציל להוציא גם מן מ"ה וב"ן שלו הפנימיים חיצוניותם לחוץ, ואז עלו כל בחינת ס"ג הטמונים תוך מ"ה וב"ן הפנימיים, ועלו עמהם מ"ה וב"ן הפנימיים, ואז עלו מ"ה וב"ן, "הם מ"ן שלהם", אל הטעמים עצמן דס"ג שאינם מולבשין תוך מ"ה וב"ן, והם בערך או"א אל ישו"ת, כי כמו שלצורך עיבור ז"ן מזדווגין או"א עילאין וישו"ת נכללין עמהם, כן הכא הטעמים דס"ג מזדווגים על כל ע"ב (שהוא טעמים דכללות), עכ"ל. ועוד כתב שם (ש"י, פ"ב, מ"ת) וז"ל, נדווגו בחינת הו"ה דע"ב דידו"ן אשר הם כללות בחינת מוחין דא"ק עם בחינת הטעמים דס"ג שהם אח"פ כנ"ל, כי אלו הטעמים דס"ג לא היה בהם שום שבירה, ולכן הם נדווגו יחד עם בחינת הע"ב דא"ק. ואין הכוונה על האורות היוצאים מן הבל אח"פ, רק על בחינת עצמן ופנימיותן ממש, עכ"ל. וכתב שם להלן (שם, פ"ד, מ"ב) וז"ל, יצא שם מ"ה מהמצח דא"ק, והוא סוד "טעמים", עכ"ל. כי יצא מזווג של טעמים, ודו"ק. ועיין חסדי דוד (אות ז'). והקדמת רחובות הנהר (דף ג, ע"ב). ועיי"ש (דף ה, ע"א) וז"ל, ותכלית בירורם ותיקונם הוא עד עלותם לטעמים העליונים, שהם ע"ב דע"ב (ולא רק ע"ב הכולל), וע"ב דס"ג דא"ק, שהם חכמות דחו"ב דא"ק, עכ"ל. ועיין נהר שלום (דף יח, ע"ב). ודף כט ע"ב).

ושיטת הלשם, שלצורך הולדת שם ב"ן היה רק זיווג בין הע"ב והס"ג שבמ"ס דא"ק. אולם לצורך הולדת שם מ"ה היה זיווג בין או"א ומ"ס דא"ק, או"א הוא בחינת טעמים גמורים שבא"ק. עיין בדבריו בחלק הביאורים, שער טנת"א, פ"א, אות א', אות ג', אות כ"ח, ואות נ"ט. ושער הכללים, כלל ט"ו, ענף ז', בארוכה.

■ המשך בע"ה בשבוע הבא נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון

ז"ל העץ חיים (שער ה, פ"א, מ"ת) ד' בחינות אלו. הטעמים - שם ע"ב. נקודות - שם ס"ג. התגין - שם מ"ה. האותיות - שם ב"ן, עכ"ל. וכתב שם וז"ל, ונדע כי לעולם הטעמים והנקודות נחלקים לגי חלקים, כי יש בחינת טעמים ונקודות למעלה ע"ג האותיות, וכן יש למטה מן האותיות, וכן יש באמצעית האות, עכ"ל. ולעולם גילוי הטעמים ע"י אותיות, כמ"ש. והנה עיקר מדרגת טעמים הגמורים שהם שם ע"ב, כנ"ל, מקומם למעלה מאזני א"ק. וכמ"ש בעץ חיים (שם) וז"ל, והנה בחינת קרקפתא של זה הא"ק, שהוא ראש עד בחינת מקום האזנים שלו, נקרא שם ע"ב, והוא סוד הטעמים שבו כנ"ל, עם היות שגם בבחינה זו לבדה כלולה טנת"א, אלא שאין לנו רשות לדבר בזה, עכ"ל. והוא מדרגת כתר, כמ"ש, וז"ל, גם דע, כי ע"ב הוא כתר וטעמים, עכ"ל. וכתב (שם, ש"ו, פ"ב, מ"ת) וז"ל, וכבר ביארנו כי ע"ב הוא בכתר, יש בו אריך ונוק', עכ"ל. (ובפרטות עתיק לקח טעמים דמ"ה, וה"ר של טעמים דב"ן, וא"א לקח ה"ת דטעמים דב"ן. עיין עץ חיים שער ה', פ"א, מ"ת. ושער י"ב, פ"א, מ"ת. וברש"ש מבואר, שטעמים הם חכמה דכתר. והיינו בחינת א"א). ולתתא עולם האצילות הוא בבחינת טעמים, כמ"ש (ש"ט, פ"ב, מ"ת) וז"ל, ואם תסתכל תראה איך שם ע"ב הוא במוחין, והוא נקרא טעמים, והוא נקרא אצילות, עכ"ל. (והבן שבשורש הטעמים בכתר, ולרש"ש הנ"ל, בחכמה דכתר. ועיין בלשם בחלק הביאורים, שער טנת"א, פ"ד, אות א'. וכתב שם וז"ל, וכתר הוא בחינת טעמים, כי שם הוא הרצון והתכלית של כל דבר, כי הוא הוראת טעמים, עכ"ל. ולתתא עיקר גילוי הטעמים בחכמה, כי הכתר נעלם משא"כ בא"ק שכולו כתר דכללות, והבן מאוד. ועיין יפה שעה, שער טנת"א, פ"א, אות א). ועיין שער הקדמות (דף כא, ע"ב. ודף כה, ע"א). ומבוא שערים (ש"ב, ח"א, פ"א).

וכן יש ע"ב דס"ג, שהוא הטעמים של ס"ג, שיצאו דרך האזנים והחוטם והפה. והם טעמים עליונים, אמצעים ותחתונים כנ"ל. וכמ"ש בעץ חיים (שער ה, פ"א, מ"ת) וז"ל, והנה האורות האלו (אורות האזן) הם בחינת טעמים של שם ס"ג, "עליונים", אשר הם למעלה על האותיות, עכ"ל. ולהלן כתב (שם, פ"ב, מ"ת) וז"ל, אח"כ באו הטעמים "האמצעיים", והם בחינת אור היוצא מחוטם דא"ק. ובשער ההקדמות (דף יג, ע"ב) כתב וז"ל, דרוש הפה: אח"כ יצא האור דרך הפה של א"ק לחוץ, ואור זה הוא בבחינת הטעמים "התחתונים" דהו"ה דס"ג, עכ"ל. וסיכם וכתב בעץ

כדי לקבל את המילון מההתחלה, אנא בקש לכתובת info@bilvavi.net

בלבביפדיה מחשבה

יום ד' 20:30

רח' קדמן 4

חולון

לפרטים 050.418.0306

הרב איתמר שוורץ

בלבביפדיה עבודת ה'

יום ג' 20:30

רח' הרב בלוי 33

ירושלים

לפרטים 052.765.1571

ישראל 073.295.1245 ■ USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון info@bilvavi.net

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567

הפצת ספרי קודש רח' דוד 2, ירושלים 02.623.0294

ספרי אברמוביץ רח' קוטלר, 5 בני ברק 03.579.3829